

KIRKENS OPPDRAG OG BÆREKRAFTSMÅLENE – UTIDIG POLITISERING, MOTSETNINGER ELLER GODE SYNERGIER?

Kirkemøtet har vedtatt at Den norske kirke skal *fremme bærekraftsmålene med særlig vekt på klima- og naturkrise, økende fattigdom og ulikhet, i tråd med prioriteringene i Det lutherske verdensforbund og Kirkens verdensråd (KM 09/21)*. Ambisjonen bak bærekraftsmålene er å skape en felles plan for verdens arbeid med å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.¹ Kan et fokus på bærekraftsmål sette kirkens oppdrag i skyggen? I denne artikkelen vil vi reflektere rundt Kirkens verdensvide oppdrag, om det er utidig politisering og motsetninger mellom bærekraftsmål og oppdrag eller om det rett og slett kan være synergier.

HELGE S. GAARD, GENERALSEKRETÆR, NMS, STIG SUNDE, DAGLIG LEDER, NMSU OG RAGNHILD KRISTENSEN BØHLER, FAGKOORDINATOR RESSURSER, NMSU
HELGEG@NMS.NO, STIGS@NMSU.NO, RAGNHILD.BOHLER@NMSU.NO

Bærekraftsmål - en felles arbeidsplan

Høsten 2015 vedtok FNs medlemsland 17 mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Intensjonen er at målene skal være retningsgivende for land, næringsliv og sivilsamfunn. Et av hovedprinsippene er *Leaving no one behind*, og det er en prioritering av sårbare grupper og minoriteter. Målene har blitt utviklet gjennom en demokratisk prosess som har involvert alle 193 medlemsland i FN, samt en verdensomfattende meningsmåling. De erstatter tusenårsmålene som ble utviklet av FN for perioden 2000-2015. I denne perioden har ekstrem fattigdom blitt halvert, 9 av 10 barn har begynt på skole, og millioner av malaria- og HIV/AIDS-dødsfall har blitt avverget.²

En unik mulighet for kristent samfunnsansvar

I *Bærekraftsboka* beskrives målene som en unik mulighet for kristent samfunnsansvar i samarbeid med andre samfunnsaktører: «*Som offentlig agenda uttrykker de en global ambisjon om å gjøre verden bedre for alle å leve i, framfor alt gjennom å bygge bærekraftige samfunnsordninger. Samtidig uttrykker mange av målene det kirker lenge har vært opptatt av og kjempet for.*»³

Bærekraftsmålene skaper på den ene siden et behov for at kirkene setter sitt arbeid inn i en ny sammenheng, og viser hvordan arbeidet som allerede gjøres kan bidra inn i et større arbeidsfellesskap. På den andre siden gir målene en oppdatert beskrivelse av samfunnsmessige behov som også kirkene må forholde seg til. En mulig utfordring i dette arbeidet kan være å holde fast på kirkens egenart. Dette gjelder både forståelsen av *hvorfor* kirken er engasjert i bærekraftsmål, og *hvilke* bærekraftsmål man har gode forutsetninger for å bidra inn i. Det lutherske verdensforbund har satt i gang et initiativ som vi mener gir en god pekepinn på hvilke mål som er mest relevante for kirken. Initiativet heter «Waking the giant» og skal bygge medlemskirkenes kapasitet til å bidra til at bærekraftsmålene kan realiseres innen 2030. Her fokuseres det først og fremst på 5 av de 17 målene: God helse og livskvalitet (3), God utdanning (4), Likestilling mellom kjønnene (5), Mindre ulikhet (10), Fred, rettferdighet og velfungerende organisasjoner (16).⁴ Fra vår side ønsker vi i denne sammenheng å sette søkelyset på at én av kirkens store styrker i utviklingsarbeidet er lokalmenigheter som deler evangeliet i ord og handling.

Kirken spiller en avgjørende rolle i utviklingsarbeid

Paul Collier er professor i økonomi ved University of Oxford og forfatter av boken *The Bottom Billion*. Han har forsket på utviklingsarbeid i Afrika, og argumenterer for at kirkene spiller en kritisk rolle i utviklingsarbeidet på det afrikanske kontinentet. I et foredrag for en gruppe katolske sosialarbeidere, peker han på at kirkelige organisasjoner har vist gjentakende ganger at de kan være effektive i å produsere grunnleggende sosiale tjenester som helse og utdanning. Dette mener han henger sammen med at de kirkelige organisasjonene lykkes med å få arbeidsstyrken til å internalisere

målene for arbeidet: «*What [the field of economics has] discovered is what you've known for at least a century (...). What makes people work properly, is not primarily incentives. It's internalizing the objectives of the organization*».⁵

Han viser til at organisasjoner har vært bygget på ulike modeller for utvikling de siste tiårene. En av disse har lagt vekt på at arbeidere skal motiveres av økonomiske insentiver. Men disse organisasjonsmodellene har i følge ham i stor grad ført til at arbeidere har satt egne interesser foran den generelle befolkningens interesser. Med kirkene og kirkelige organisasjoner er det annerledes, fordi de oppfattes å være til for allmennheten. Collier både stadfester at kirkene er viktige aktører i arbeidet med bærekraftsmål, og at dette henger sammen med forkynnelse. Når målene for arbeidet internaliseres i kirker og i kirkelige organisasjoner, handler det også om forkynnelse og formidling av kristen tro. Kirkene og kirkelige organisasjoner har her en stor styrke i utviklingsarbeidet hvor de er i direkte kontakt med befolkningen på grunnplanet.

Kirkens oppdrag – ord og handling

I sak KM 09/21 defineres Den norske kirkes oppdrag som å formidle evangeliet i ord og handling. Oppdraget er gitt av den treenige Gud som sender kirken for å delta i Guds handlinger i verden. Denne forståelsen av kirkens oppdrag gjenspeiler en utvikling som har vært i både Kirkenes Verdensråd og Lausanne-bevegelsen de siste årene. Evangelisering og sosialt engasjement sidestilles som viktige deler av misjonsoppdraget.⁶ Guds misjon er både ord og handling, det handler både om frelsen gjennom Jesus og å verne om skaperverket. I en helhetlig forståelse av Guds misjon, blir også den lokale menigheten en viktig aktør i oppdraget.⁷ Den lokale menigheten kan, på sitt beste, virke som en forandringsagent i lokalsamfunnet: «*When it is at its best the church is the sign, a witness, to the kingdom of God breaking into the world.*»⁸

Use Your Talents – menigheten som utviklingsagent

Et praktisk eksempel kan hentes fra den gassisk-lutherske kirke som NMS gjennom årene har bidratt til å bygge opp, og som vi nå samarbeider med. *Use your talents* er navnet på en arbeidsmetode som ble utviklet innenfor kirkens diakonale avdeling på første halvdel av 2000-tallet, og som nå har skapt en bevegelse som strekker seg over både det afrikanske og asiatiske kontinent. Det er en såkalt eiendelsbasert tilnærming til utviklingsarbeid hvor menighetene mobiliseres til innsats gjennom at det stilles to sentrale spørsmål: 1) *Hva kan vi gjøre med det vi har her og nå?* og 2) *Hvordan kan menigheten bli en primæraktør i utviklingen av lokalsamfunnet?*

I boken *Use your talents – the congregation as primary development agent* gis det mange eksempler på hvordan ulike behov i lokalsamfunn har blitt løst ved at mennesker har blitt engasjert i menighetene til å bruke sine egenskaper, kunnskapsressurser, nettverksrelasjoner og eiendeler. Det fortelles for eksempel om en landsby som trengte en bro for å sikre mat på torget, trygg skolevei for barn og rask tilgang til sykehus for fødende kvinner. Gjennom *Use your talents* - tilnærmingen ble lokalmenigheten engasjert. Det ble opprettet en koordineringsgruppe som fikk til et samarbeid hvor frivillige utførte bygningsarbeidene og de statlige myndigheter leverte bygningsmaterialer.⁹

Motivasjonen for menighetenes innsats ble hentet fra lignelsen om talentene i Matteus evangeliets 25. kapittel. Forkynnelse og formidling av bibelteksten hang her sammen med innsatsen for lokalsamfunnet. Eksempelet viser at når evangeliet deles i ord og handling kan lokalmenigheter skape utvikling av lokalsamfunn i tråd med bærekraftsmålene.

Globalt og lokalt

Så langt har vi sett at kirkene er viktige aktører i utviklingsarbeid, og at bærekraftsmålene skaper et stort, globalt arbeidsfellesskap som kirken må finne sin plass innenfor. En utfordring i denne forbindelse kan være at kirken mister sin egenart. Vi har satt søkelys på at en av kirkens styrker i utviklingsarbeid er lokalmenighetene og deres potensiale som utviklingsagenter. Metodikken *Use your talents* viser at det er en avgjørende sammenheng mellom forkynnelse og innsatsen for

lokalsamfunnet. Gjennom å løfte frem kirkens oppdrag og slike eksempler tror vi at kirkens rolle og egenart fastholdes i arbeidet med bærekraftsmål. Med utgangspunkt i et helhetlig syn på kirkens oppdrag, får bærekraftsmålene en naturlig plass i engasjementet for verden – både lokalt og globalt. Avslutningsvis vil vi på denne bakgrunn si litt om hvordan NMS og NMSU kan bidra til å engasjere menigheter i Norge til kirkens oppdrag og innsats for FNs bærekraftsmål.

Er noen fattige fordi vi er rike?

I ung voksen-arbeidet til NMS har det i de siste årene vokst frem en bevegelse for grådighetsbekjempelse. Spørsmålet som driver bevegelsen er *om noen er fattige fordi vi er rike?* Utvekslingsstudenter og frivillige har fått innblikk i livet i andre deler av verden. Dette har skapt refleksjon og engasjement. Gjennom å sette fokus på takknemlighet og redusert forbruk ønsker de på denne måten å engasjere mennesker til en enklere livsstil for å bidra til å utrydde fattigdom, som en helt naturlig del av kirkens oppdrag. Dette gjør bevegelsen særlig gjennom bruk av sosiale medier for å bevisstgjøre og for å gi forslag til alternativer. Det er nok ikke så enkelt, men vi tror likevel at det er viktig å belyse konsekvensene av grådighetskulturen vi er en del av. Det handler om mer enn at vi skal dele av vår overflod. Det handler om at godene i utgangspunktet er skjevt fordelt. Grådighet fører til overforbruk av naturressurser, og er derfor et sentralt tema i kampen om klima og miljø. Streben etter å få mer går ofte på bekostning av andre. Fordi kirkens oppdrag nettopp er helhetlig og handler om omsorg for hele mennesket og skaperverket, er også dette en del av det. Vi må dele og fordele – det er en del av oppdraget.

Del det du har!

NMSU ønsker å gi et globalt fokus inn i trosopplæringen og har formulert slagordet sitt som *Del det du har*. Gjennom å oppfordre og utfordre barn og unge til å dele, ønsker vi å gi dem mulighet til å være med i kirkens oppdrag – med det de har. Ved å snakke om å dele tro, dele tid, dele ting og dele talent, ønsker vi å formidle en helhetlig forståelse av misjon. Misjon handler om både ord og handlinger, og kan være noe som skjer både lokalt og globalt. Ved å skape en forståelse av å være del av en verdensvid kirke, kan barn og unge få se at de er en del av et globalt felleskap. Dette kan være med å skape engasjement for bærekraftsmålene også i globalt perspektiv. Barn og unge har ofte sterk rettferdighetssans. Å få innblikk i hvordan mennesker har det andre steder i verden kan skape engasjement for å være med å gjøre det mer rettferdig. *Gud gir – vi deler* er overskriften på trosopplæringen i Dnk. Erfaringen av at vi her i Norge har fått mye kan gi lyst til å dele videre. Da kan vi få dele tro, men å dele ting og talenter blir kanskje særlig viktig. Ved å dele ting, kan de få se at det vi gjør med det vi har kan få betydning for om andre har det bra. Ved å dele talenter og bruke våre evner, kan vi utgjøre en forskjell for andre slik at andre kan få ha det bedre. Gjennom å dele kan også barn og unge få være med i kirkens oppdrag – og bidra på veien mot bærekraftsmålene.

Positive synergier

I innledningen spurte vi om fokus på bærekraftsmålene kan sette kirkens oppdrag i skyggen. Gjennom artikkelen har vi prøvd å vise hvordan kirkens oppdrag og bærekraftsmålene kan skape gode synergier, både lokalt og globalt. I en helhetlig forståelse av misjon vil ikke fokus på handlinger (bærekraftsmålene) være med å sette fokus på ordet i skyggen – men heller være med å peke fram mot ordet og gi grunnlag for engasjementet gjennom handlingene. Ikke minst kan vi i Vesten få hjelp til at våre liv blir bærekraftige, når våre brødre og søstre i andre land deler av sine erfaringer med oss. Bærekraftsmålene kan gi oss som kirke synergier i å gjennomføre kirkens oppdrag. Ja, den verdensvide kirke med sine lokalmenigheter kan være en ressurs for verdenssamfunnet kamp for *God helse og livskvalitet, God utdanning, Likestilling mellom kjønnene, Mindre ulikhet, Fred, rettferdighet og Velfungerende organisasjoner*. I kampen for menneskeverd og verdig liv kan sivilsamfunn og kirke stå sammen til gjensidig berikelse.

Noter:

¹ FN-sambandet (2021). FNs bærekraftsmål. FN. <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

² Norad – direktoratet for utviklingssamarbeid (2021). *Bærekraftsmålene*. Norad.

<https://www.norad.no/om-bistand/dette-er-fns-baerekraftsmaal/baerekraftsmalene/>

³ Nordstokke, K. (nd.). Innledning. I Almås, G. og Skaland, A.M. (red.) *Bærekraftsboka*.

<http://xn--brekraftsboka-3fb.no/kristen-tro-og-teologi-som-perspektiv-pa-baerekraftsmalene/>

⁴ The Lutheran World Federation – Department for Mission and Development (2021). *General introduction and theological background*. Waking the Giant.

<https://wakingthegiant.lutheranworld.org/content/general-introduction-and-theological-background-151>

⁵ Stangler, C. (2011, 17. februar). *Church plays critical role in development, says economist*. National Catholic Reporter. <https://www.ncronline.org/news/church-plays-critical-role-development-says-economist>

⁶ Lausanne Movement (2021). *Cape Town Commitment*. Lausanne Movement.

<https://lausanne.org/nb/cape-town-erklaeringen-2/cape-town-erklaeringen-og>

World Council of Churches (2021). *The Arusha Call to Discipleship*. World Council of Churches.

<https://www.oikoumene.org/resources/documents/the-arusha-call-to-discipleship>

⁷ Padilla, R.C. (2004). *The Local Church, Agent of Transformation: An Ecclesiology for Integral Mission*. Ediciones Kairos.

⁸ Myers, Bryant L. (2015). *Walking with the Poor: Principles and Practices of Transformational Development*. Orbis Books. s.77

⁹ Haus, S. (2017). 'Use your talents' knowledge development project – introduction article. I *Use your talents – the congregation as primary development agent (s.17-21)*. Digni. s.18